

Zitierhinweis

Kalhous, David: Rezension über: Jiří Lukas, Hromadný nález denárů z konce 10. století z Chýšť. (Okr. Pardubice) / Denier hoard dating back to the end of the 10th century and found in Chýšť. (Pardubice District), Praha: Filosofia, 2020, in: Český časopis historický, 2021, 1, S. 191-192, <https://recensio-stag.lorax.syslab.com/r/9eb90a95833d471297b59c75f0287470>

český časopis historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

mladým (například publicistka a ekumenická pracovnice mezinárodního záběru Martina Viktorie Kopecká), a uvádí u nich plná data narození, což je velmi rozumná reakce na omezující pravidla GDPR. Vhodné je i zařazení portrétů, bohužel ne dost důsledné (kupodivu chybí i u tak významného teologa, jakým byl Zdeněk Kučera). Pro dějiny historiografie a dalších humanitních oborů je důležité, že slovník zahrnuje učitele někdejší Husovy československé bohoslovecké fakulty a současné Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy. Z historiků jsou zde zpracováni mj. Jaroslav Hrdlička, Bohdan Kaňák, Miloslav Kaňák, Jiří Kořalka, Květa Kořalková či Jan Blahoslav Lášek.

Zvláštní zmínku si zaslouží úvodní stat *Stručná historie československé církve husitské* z pera Bohdana Kaňáka (s. 11–30). Je pojata s důrazem na organizační vývoj církve v chronologickém sledu událostí. V rámci přehledné periodizace přináší základní data o vnitřních proměnách CČSH, včetně jejího průniku mezi krajany na Slovensko a do Vídně, a o reanci na společenský a politický vývoj v Československu a v českých zemích. Kriticky, avšak s historickým nadhledem pojednává také o období, kdy byla CČSH – v rámci takticky diferencovaného postupu komunistického režimu – formálně prohlášována za „pokrokovou“ církev, o nesnadném prosazování vlastní křesťanské identity a o úloze CČSH v době úbytku registrovaných věřících.

Na druhé straně autor připomíná výjimečnou otevřenost CČSH při uznání rovnoprávnosti žen – světové prvenství při vstupu farářek do duchovenské služby (1947) a primát v postkomunistické Evropě při volbě biskupky (1999). Kaňákův výklad vytváří vhodný komplementární protějšek ency-

klopedického zpracování téhož tématu Jaroslavem Šebkem v Akademické encyklopedii českých dějin (I, Praha 2009, s. 328–331).

Jako celek představuje tato kniha cenný příspěvek k novodobým dějinám církve, společnosti a kultury v českých zemích. Poskytne však také užitečné faktografické poklady pro širěji pojaté biografické a encyklopedické práce.

Jaroslav Pánek

Středověk

Jiří LUKAS

Hromadný nález denárů z konce 10. století z Chýště / Denier hoard dating back to the end of the 10th century and found in Chýšť

(= Monumenta Numismatica, sv. 4)

Praha – Pardubice, Filosofia –

Východočeské muzeum Pardubice 2020, 444 s., ISBN 978-80-7007-605-07.

Roku 2016 byl v Chýšti na Pardubicku objeven rozsáhlý denárový poklad, který pobídl badatele k další detektorové prospekci v okolí. Numismatik Jiří Lukas během relativně krátké doby od nálezu sestavil rozsáhlý katalog nálezů. Zjistil 1 689 mincí nebo mincovních zlomků, z nichž se podařilo identifikovat 1 379 kusů (81,6 %). U nezjištěných mincí se u 58 % podařilo určit alespoň jejich přináležitost k ethelredovskému typu. Autor pomínil 246 kusů, dílem pro jejich nevelké rozměry, které neumožňovaly přesnější určení, dílem pro způsob jejich získání nelegální detektorovou prospekci, jež vnáší faktor nejistoty do místa nálezu.

Gros knihy tvoří katalog. Na něj navazuje rozsáhlá analýza souboru (s. 302–361) takřka kompletně nabídnutá i zahraničním

expertům v obsáhlém anglickém resumé (s. 399–444). Autor zasazuje nález do širšího kontextu vývoje české mince na konci 10. století. Práce je doplněna cenným soupisem zahraničních depotů, obsahujících české mince. Souboru dominují denáry ethelredského typu, které tvoří 49,53 % z určených kusů (683 ks). O jejich ražbu se dělila Praha (62,38 %) s Vyšehradem (37,62 %). Následují denáry typu ruka/kaplice, reprezentující 37,9 % (523 kusů). Výrazně menší podíl (152 ks) zaujímá pak skupina ruka/kříž s 11 %. Podobné rozložení kopírují i ty zlomky, jež nejsou určitelné jako jednotlivé typy – i zde tvoří největší díl denáry ethelredovského typu (58 %). Na základě rozboru celého depotu Lukas předkládá preciznější relativní chronologii jednotlivých mincovních typů sklonku 10. století, když chýšský nález pečlivě zasazuje do kontextu dalších mincovních depotů.

Práce Jiřího Lukase představuje zásadní příspěvek k přemyslovské numismatice, který jednak podstatně obohacuje korpus dosud známých mincí a mincovních typů, jednak zpřesňuje náš obraz o souvěkém mincovnictví. Práce je důležitým textem pro všechny, kdo se zabývají raně přemyslovským knížectvím, otázkami knížecí moci a tehdejší ekonomikou.

David Kalhous

Jerzy KALISZUK – Aneta PIENIĄDZ

– Piotr WĘCOWSKI – Krzysztof

SKWIERCZYŃSKI

Clavis scriptorum et operum

Medii Aevi Poloniae, 1–2

Kraków, Homini 2019, 976 + 977–1621 s.,

ISBN 978-83-7354-978-4.

Tento zcela mimořádný opus by si zasloužil zevrubný rozbor ve specializovaném periodiku, nicméně je na něj třeba aspoň stručně

upozornit i v časopisu obecně historickém. Má totiž obecnější dosah než pro literárně historicky a kodikologicky zaměřené medievisty. Může se velmi dobře hodit i specialistovi v oblasti novověku, pokud narazí na potřebu literární informace ze středověkého duševního bohatství, reflektovaného v jeho době. Nadto polská středověká literatura stála v úzkých vazbách k českým poměrům. S povděkem je třeba zdůraznit, že autoři zvolili přísný pramenovědný přístup, tzn. že všechnu písemně zachycenou literární činnost vztahují zásadně k rukopisným zdrojům, i když vzhledem k velkému množství materiálu nebylo možno přihlížet k bližší provenienci jejich nosičů (tak jak to mohl učinit např. Pavel Spunar v kompendiu literatury bohemikální provenience po vzniku pražské univerzity).

Zřetelně o tom vydává svědectví seznam rukopisů a jejich dnešních držitelů. Jde totiž o plných sto zahraničních lokalit s výrazně vyšším počtem institucí, mezi nimiž čelné postavení zaujímají rukopisy chované v českých knihovnách, především ovšem pražských. Ale objevují se tu i knihovny resp. archivy regionálního charakteru, i když zpravidla jen s jednotlivinami. Svědčí to ale o šíři autorského záběru. Polské instituce tvoří pochopitelně jednoznačný základ, jehož pilíři jsou knihovna Jagielloňské univerzity, Univerzitní knihovna ve Vratislavi a víceméně virtuálně Národní knihovna ve Varšavě (tato knihovna až na jednotliviny podlehla zničení za II. světové války a vychází se z její rekonstrukce, kterou před časem podnikl Jerzy Kaliszek). Nejde ovšem jen o samostatná literární díla (homiletika, traktáty všeho druhu, synodální snesení, díla astronomická, moralistní, medicína atd.) ale často také o rozpis svazků sborníkového charakteru, sekvence, epitafy, řeči, koledy,